

Олександр Риженко

Голова Державного агентства з питань електронного урядування України

Олег Бурба

старший науковий співробітник Українського інституту науково-технічної експертизи та інформації, к.т.н.

АНАЛІЗ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню існуючого стану концептуальних засад державного управління при формуванні та виконанні національної програми інформатизації, які визначені у законодавчій базі.

Аналізуються положення чинного Закону України «Про концепцію національної програми інформатизації», а також систематизуються зміст сучасних концептуальних документів, які регулюють впровадження складових інформаційного суспільства, електронного урядування, електронної демократії, електронних послуг та цифрового порядку денного в частині інформатизації.

Вироблені пропозиції щодо змін положень концепції національної програми інформатизації з урахуванням сучасних тенденцій розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування. Запропоновані підходи до визначення загальних принципів державної політики у сфері інформатизації, основна мета та основні завдання національної програми інформатизації, принципи її формування та виконання. В якості показників і критеріїв оцінювання ефективності реалізації концепції національної програми інформатизації розглядаються сучасні загальноприйняті індикатори стану розвитку інформатизації.

Ключові слова: *інформатизація, державна політика у сфері інформатизації, національна програма інформатизації, концепція.*

Oleksandr Ryzhenko

Head of State Agency of Ukraine for e-government

Oleg Burba

Senior Scientific Researcher, Senior Scientific Researcher of the Ukrainian institute of scientific and technical expertise and information, Ph.D in Technical Sciences

ANALYSIS CONCEPTUAL PRINCIPLES OF GOVERNMENT ADMINISTRATION IN NATIONAL PROGRAM INFORMATIZATION OF UKRAINE

Problem setting. *Last years were critical to the penetration of information and telecommunication technologies (ITT) in different areas of public life of our country. The local development efforts and implementation of complex information technology projects involving automated inter-agency cooperation, administrative services, outlined a number of problems in the field of information, including:*

institutional mechanism of formation, coordination and monitoring of information society development objectives, despite the administrative reform is imperfect, including the system of state regulation and supervision of ITT sphere;

lack of a national coordination in the implementation of national projects of informatization that are massive and decisive importance for the country (lack of supervision and control, technical regulations);

chaotic and unsystematic approach to projects informatization (incompatibility established systems and information resources, duplication of information, failure to requirements of state standards and the lack of common rules).

In such circumstances, special importance is the question of systematic and effective introduction of new ITT in public administration by implementing the National Program of Informatization (NPI), which is possible with current belief systems of information on the development of the country.

Recent research and publications analysis. *The problem of effective implementation of modern public administration in ITT devoted a significant amount of research leading scientists, among which can be determined by A. Semenchenko, P. Klimushyn, A. Serenko and others.*

Among recent large-scale studies related to the field of information, it should be noted conducted in 2015 under the «E-governance for government accountability and community participation» (EGAP) with funding from the Swiss government expert survey and discussions in open focus groups that combine 400 views Ukrainian experts and key stakeholders (of which 313 participated in the survey and 87 in six focus group discussions). According to experts' one of the main conditions for the full implementation of e-government is to provide IT infrastructure and technical support of public authorities, which will increase the readiness for implementation tools of electronic democracy in society.

Thus, analysis of recent publications and research shows the presence of a broad interest in the scientific community and civil ITT for implementation in public administration. In the publications are mostly common conceptual views on the need to change the legislative framework formulation and implementation of the NPI to the requirements of the development of e-governance, e-democracy and information society in Ukraine.

The paper objective – *conceptual analysis of public administration in the NPI, and the research tasks is made proposals to change directions in the relevant legislation.*

The paper main body. Among a number of important steps that need to implement public policy in support of the information society, the key is following concerning the further optimization of regulatory design and institutional support for the development of the information society, at least in part avoid duplication of powers of state agencies and enhancing coordination and adjusting a general state customer NPI and optimizing stable funding mechanisms as NPI budget program. This is considered appropriate to amend the legislative framework – the Law of Ukraine «On the Concept of National Program of Informatization».

According to the authors, the general provisions Concepts in need, especially as the actualization of the concept of «informatization», and components of the national information infrastructure in accordance with modern trends of the ITT. The second section is proposed to devote Concept highlighting problems that need to be addressed by implementing the Concept NPI. Thus, in formulating issues is advisable to analyze the current state of information in the country and determine the level of implementation ITT national information infrastructure based on modern conventional indicators.

The need for a systematic approach due to the presence of several conceptual policy documents adopted by the Government concerning the implementation and scope of information. The main such documents should be allocated Strategy development of the information society, Concept of development of electronic services in Ukraine, Draft Concept of e-democracy in Ukraine, the Concept of e-government in Ukraine, initiative «Partnership» Open Government» and Digital agenda – 2020. The analysis of the documents shows that each of them contains items related to problems in the field of information, but between them there is no mutual coordination, duplication is present not prescribed mechanisms.

Therefore, according to the authors, the general principles of state policy in the field of information (Section III) require the system to view and manage the interconnection between different tasks has approved development of the information society and electronic governance to ensure the coherence and comprehensiveness of information of the country. You must also determine national informatization projects that would harmonize with the already approved objectives of the information society and e-government and promote their further implementation. Thus there is no doubt that state regulation in the field of information should be based on a systems approach and program budgeting implemented through the formation and implementation of NPI.

Conclusions of the research. The basis of public administration in the field of information is the conceptual basis of the NPI that do not meet the present and do not take into account the current trends and the need to implement ICT in different sectors of public administration.

The main directions of improvement of legislation that contains conceptual basis of the NPI, there is a change in the Law of Ukraine «On the Concept of National Program of Informatization» on the structure of the document-oriented coverage of issues to be addressed by implementing the concept. System review and streamlining require general principles of state policy in the field of information in terms of the relationship between the different objectives already approved development of the information society and electronic governance to ensure the coherence and comprehensiveness of information of the country. With this in mind should be corrected main goal and task concepts, principles of its formation and implementation, as well as the main directions of information.

Key words: informatization, state policy in the field of informatization, national program informatization, conception.

Александр Рыженко

Председатель Государственного агентства
по вопросам электронного управления Украины

Олег Бурба

старший научный сотрудник Украинского института
научно-технической экспертизы и информации, к.т.н.

АНАЛИЗ КОНЦЕПТУАЛЬНЫХ ОСНОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ В СФЕРЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ ПРОГРАММЫ ИНФОРМАТИЗАЦИИ УКРАИНЫ

Статья посвящена исследованию существующего состояния законодательной базы, включающей концептуальные основы государственного управления при формировании и реализации национальной программы информатизации. Анализируются положения действующего Закона Украины «О концепции национальной программы информатизации», а также систематизируется содержание современных концептуальных документов, регулирующих внедрение составляющих информационного общества, электронного управления, электронной демократии, электронных услуг и цифровой повестки дня в части информатизации.

Выработанные предложения об изменениях положений концепции национальной программы информатизации с учетом современных тенденций развития информационного общества и электронного управления. Предложенные подходы к определению общих принципов государственной политики в сфере информатизации, основная цель и основные задачи национальной программы информатизации, принципы ее формирования и исполнения. В качестве показателей и критериев оценки эффективности реализации концепции национальной программы информатизации рассматриваются современные общепринятые индикаторы состояния развития информатизации.

Ключевые слова: информатизация, государственная политика в сфере информатизации, национальная программа информатизации, концепция.

Постановка проблеми

Останні роки стали переломними у проникненні інформаційно-телекомунікаційних технологій (ІТТ) в різні сфери суспільного життя нашої держави. З'явилася велика кількість різноманітних електронних сервісів, які значно спрощують пересічним громадянам доступ до широкого кола послуг та сприяють реалізації їх громадянських прав: від купівлі електронних квитків на потяг та оплати комунальних послуг до отримання інформації з державних реєстрів, реєстрації бізнесу, громадських організації та засобів масової інформації.

Слід зазначити, що описана вище ситуація пов'язана, насамперед, з політичними трансформаціями в суспільстві, яке вимагає прозорості та підвищення ефективності функціонування державних органів влади. Зазначені вимоги суспільства достатньо результативно були реалізовані локально, в межах своїх компетенцій окремими міністерствами і відомствами та є вдалим прикладом фрагментарного впровадження складових електронного урядування та розвитку інформаційного суспільства.

При цьому локальні спроби розробки та запровадження комплексних проектів інформатизації, що передбачають міжвідомчу автоматизовану взаємодію, надання адміністративних послуг, окреслили низку проблем в сфері інформатизації, серед яких [1]:

- інституціональний механізм формування, координації та контролю за виконанням завдань розбудови інформаційного суспільства, незважаючи на адміністративну реформу, є недостатнім, в тому числі й система державного регулювання та нагляду за сферою ІТТ;
- недостатня загальнодержавна координація при реалізації національних проектів інформатизації, які мають масштабне і визначальне значення для держави (відсутність нагляду та контролю, технічного регулювання);
- хаотичність та несистемний підхід при реалізації проектів інформатизації (несумісність створених систем та інформаційних ресурсів, дублювання інформації, недодержання вимог державних стандартів та відсутність єдиних правил).

В таких умовах особливої ваги набуває питання системного та ефективного впровадження новітніх ІТТ у сферу державного управління шляхом реалізації Національної програми інформатизації (НПІ), що можливе з урахуванням сучасної системи поглядів на розвиток інформатизації в країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблемам ефективного впровадження сучасних ІТТ у державне управління присвячена значна кількість досліджень провідних вітчизняних науковців, серед яких можна визначити роботи А. Семенченка, П. Клімушина, А. Серенка та інших.

Так у деяких роботах досліджуються стан, основні фактори впливу, методологічні підходи до формування організаційно-правових механізмів державного управління та регулювання розвитку інформаційної інфраструктури інформаційного суспільства в Україні [3-5]. Визначено основні завдання державного регулятора і центрального органу виконавчої влади в цій сфері та обґрунтовано модель їх взаємодії з іншими дер-

жавними органами. Сформульовано базові принципи державного регулювання у сфері інформатизації, наведено основні категорії та поняття щодо державного управління і регулювання сфери зв'язку та інформатизації.

Щодо питання нормативно-правового забезпечення процесу формування і виконання НПІ, то в загальному відзначається його застарілість та невідповідність сучасним тенденціям впровадження ІТТ в державне управління.

В інших дослідженнях розглянуті актуальні науково-теоретичні засади створення та впровадження електронного урядування та організаційно-правові аспекти розвитку інформаційного суспільства в Україні [6-8]. Особливої уваги приділено питанням наукового обґрунтування класифікації видів електронної взаємодії між державою і суспільством та системи механізмів реалізації електронної демократії та надання електронних адміністративних послуг. Комплексно висвітлені наукові проблеми впровадження систем електронного документообігу в державних установах, реалізації технології електронного цифрового підпису.

При цьому існуюча законодавча база, яка регламентує концептуальні аспекти формування і виконання НПІ, аналізується ретроспективно через призму її використання при розбудові електронного урядування.

Серед останніх масштабних досліджень, які стосуються сфери інформатизації, слід відмітити проведене у 2015 році в рамках програми «Електронне врядування для підзвітності влади та участі громади» (EGAP) за фінансового сприяння уряду Швейцарії експертне опитування та дискусії у форматі відкритих фокус-груп, які поєднують погляди 400 українських експертів та ключових зацікавлених сторін (313 з яких взяли участь в опитуванні та 87 у шести фокус-групових дискусіях) [9]. На думку експертного середовища однією із основних умов для повномасштабного впровадження електронного урядування є забезпечення ІТ-інфраструктурою та технічною підтримкою органів державної влади, що підвищить готовність до впровадження інструментів електронної демократії в суспільстві.

Таким чином, аналіз останніх публікацій та досліджень показує наявність широкого інтересу наукової та громадянської спільноти до впровадження ІТТ у державне управління. При цьому в публікаціях здебільшого наводяться загальні концептуальні погляди на необхідність зміни законодавчого поля формування та виконання НПІ з урахуванням вимог до розбудови системи електронного урядування, електронної демократії та інформаційного суспільства України.

Також можна констатувати, що на погляд науковців сьогодення сфера НПІ є окремим сегментом державного управління і відповідні інструменти повинні розвиватися якщо не з випередженням, то паралельно з організаційно-правовими механізмами регулювання у сфері електронного урядування та інформаційного суспільства.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

З урахуванням цього невирішеною раніше частиною загальної проблеми є відсутність детального аналізу та конкретних пропозицій щодо адаптації концептуальних засад НПІ, а також нормативно-правових інструментів її формування та виконання з огляду на

сучасний стан розвитку ІТТ, впровадження електронного урядування та розвитку інформаційного суспільства.

Відповідно до зазначеного вище, мета статті полягає у аналізі концептуальних засад державного управління у сфері Національної програми інформатизації, а завдання дослідження полягає у виробленні пропозицій щодо напрямів змін у відповідних законодавчих актах.

Виклад
основного
матеріалу

Серед низки важливих кроків, які потрібно реалізувати у державній політиці у сфері підтримки розвитку інформаційного суспільства, ключовими є такі [10], що стосуються подальшої оптимізації нормативно-проектного та інституційного забезпечення розвитку інформаційного суспільства, зокнайменше в частині виключення дублювання повноважень державних органів і посилення координаційної та регулювальної ролі генерального державного замовника НПІ, а також оптимізації механізмів стабільного фінансування НПІ як бюджетної програми. При цьому вважається за доцільним внести відповідні зміни до законодавчої бази – Закону України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» [11].

Законом України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 04 лютого 1998 року була схвалена Концепція НПІ, яка складається із восьми розділів: Розділ 1 – загальні положення; Розділ 2 – стан інформатизації в Україні; Розділ 3 – загальні принципи державної політики у сфері інформатизації; Розділ 4 – визначення, основна мета та основні завдання програми; Розділ 5 – принципи формування та виконання програми; Розділ 6 – основні напрями інформатизації; Розділ 7 – очікувані наслідки реалізації програми; Розділ 8 – механізм формування та виконання програми.

Зміни до закону вносилися тричі, але вони не стосувалися його вдосконалення в частині державного управління в сфері інформатизації.

В загальних положеннях Концепції визначене поняття інформатизації, перелічені основні складові національної інформаційної інфраструктури, зазначене сприяння інформатизації та рівня національної інформаційної інфраструктури економічному розвитку, а також описана структура самої Концепції.

На думку авторів статті, загальні положення Концепції потребують, насамперед, актуалізації як самого поняття «інформатизації», так і складових національної інформаційної інфраструктури з урахуванням сучасних тенденцій розвитку ІТТ. Щодо самої структури Концепції, то загалом вона задовольняє і забезпечує сприйняття її положень. Однак, аналіз більш сучасних концептуальних документів [12; 13] у галузі інформаційного суспільства та електронного урядування показує відсутність у їх структурі окремого розділу, який полягає у аналізі сучасного стану у відповідній галузі. Наявність такого розділу створює передумови до постійного перегляду зазначених положень концептуальних документів на рівні законодавчих актів з урахуванням стрімких темпів розвитку інформаційно-телекомунікаційної галузі.

Розділ II чинної Концепції присвячений стану інформатизації в Україні, який був актуальним наприкінці минулого тисячоліття. Очевидно, що з моменту підготовки та схвалення Концепції пройшло вже біля двадцяти

років. За ці два десятиліття неймовірно швидко розвивалися технології саме у сфері обробки інформації, телекомунікацій. Тому на сьогодні зазначений аналіз стану інформатизації не є адекватним відображенням існуючого стану галузі інформатизації в Україні, а деякі згадані технології скоріше нагадують музейні експонати.

З урахуванням зазначеного пропонується другий розділ Концепції присвятити висвітленню проблем, які потребують вирішення шляхом реалізації Концепції НПІ. При цьому при формулюванні проблемних питань доцільно проаналізувати існуючий стан інформатизації в державі та визначити рівень впровадження ІТТ в національній інформаційній інфраструктурі на основі сучасних загальноприйнятих індикаторів.

Одним із основних розділів Концепції, який потребує системного удосконалення, пов'язаний з загальними принципами державної політики у сфері інформатизації (Розділ III). Потреба у застосуванні системного підходу зумовлена наявністю кількох концептуальних програмних документів, які прийняті урядом до виконання і стосуються сфери інформатизації. Серед основних таких документів слід виділити Стратегію розвитку інформаційного суспільства [14], Концепцію розвитку системи електронних послуг в Україні [12], Проект Концепції розвитку електронної демократії в Україні [13], Концепцію розвитку електронного урядування в Україні [15], Ініціативу «Партнерство «Відкритий Уряд» [16] та Цифровий порядок денний – 2020 [17].

Аналіз положень цих документів показує, що кожен з них містить пункти, які стосуються проблемних питань у сфері інформатизації, але між ними відсутня взаємна узгодженість, присутнє дублювання, не прописані механізми реалізації.

Так у Стратегії розвитку інформаційного суспільства до питань недостатньої координованості процесу впровадження електронного урядування відносять відсутність:

- системного підходу до впровадження електронного документообігу, що взаємодіє в інтегрованій електронній інформаційно-аналітичній системі державних органів, яка призначена насамперед для забезпечення міжвідомчої інформаційної взаємодії;
- виконання завдання з розбудови інформаційної інфраструктури, прийняття рішень та стандартів у галузі електронного обміну інформацією на міжвідомчому рівні, а також між державними органами, громадянами та організаціями, що є особливо актуальним у процесі подальшого розвитку державних електронних інформаційних систем.

Також у Стратегії однією з умов та основних стратегічних цілей розвитку інформаційного суспільства є розбудова національної інформаційно-комунікаційної інфраструктури та її інтеграція до світової інфраструктури. На другому етапі (2016-2020 роки) передбачається гармонізувати досягнення розвитку інформаційного суспільства в Україні із загальносвітовими та досягти, серед іншого, розбудови інформаційної інфраструктури для забезпечення доступу громадян до інформаційних послуг та інформаційно-комунікаційних технологій.

При цьому Стратегією визначено, що одним з основних напрямів її реалізації є розвиток інформаційної інфраструктури як сфери суспільного життя держави.

Слід окремо зазначити, що основним механізмом впровадження положень Стратегії поряд з Національним планом дій щодо впровадження Програми економічних реформ на відповідний рік є включення відповідних заходів до переліку завдань (проектів) НПІ.

У Концепції розвитку електронного урядування серед нерозв'язаних проблем зазначено: відсутність інтегрованої системи національних інформаційних ресурсів та інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування; обмеженість можливостей систем електронного документообігу органів державної влади та органів місцевого самоврядування; повільність процесів інформатизації бібліотек, архівів, музеїв, що може призвести до поглиблення "інформаційної нерівності". Також зазначено, що надання адміністративних послуг, які передбачають міжвідомчу взаємодію або звернення громадян до декількох органів державної влади та органів місцевого самоврядування, пов'язане із значною втратою часу внаслідок відсутності взаємодії між відповідними відомчими інформаційними системами. Серед завдань розвитку електронного урядування зазначено організацію інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування на базі електронного документообігу з використанням електронного цифрового підпису. Вказано, що з метою реалізації державної політики з питань розвитку електронного урядування серед іншого необхідно забезпечити створення інформаційної інфраструктури електронного урядування. Реалізація Концепції була передбачена на період до 2015 року та містила завдання зі створення єдиної загальнодержавної системи електронного документообігу; впровадження в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування типових організаційно-технологічних рішень у сфері електронного урядування; створення єдиної інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури органів державної влади та органів місцевого самоврядування. При цьому механізмів реалізації положень не вказано.

На відміну від попередніх документів, Ініціатива «Партнерство "Відкритий Уряд"» орієнтована не на завдання державного управління у сфері інформатизації, а на принципову зміну підходів до формування та реалізації державної політики в частині забезпечення відкритості та прозорості прийняття рішень, їх відповідності очікуванням громадян. Разом з цим серед заходів з реалізації плану дій із впровадження Ініціативи у 2016–2018 роках передбачено запуск єдиної системи електронної взаємодії державних інформаційних ресурсів шляхом розроблення та подання в установленому порядку на розгляд Уряду проекту нормативно-правового акту щодо положення про електронну взаємодію державних електронних інформаційних ресурсів; створення інтерфейсів прикладного програмування для забезпечення доступу до пріоритетних державних електронних інформаційних ресурсів, а також підключення до електронної взаємодії загалом 60 пріоритетних державних електронних інформаційних ресурсів до кінця 2018 року.

Також серед завдань Ініціативи є забезпечення розвитку електронної демократії, результатом якого є схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні. У проекті зазначеної Концепції на першому етапі її реалізації передбачено запровадження

електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів та розвитку електронної ідентифікації фізичних і юридичних осіб в державних інформаційно-телекомунікаційних системах; удосконалення механізму публікації наборів даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, вимог до формату і структури таких наборів даних. Щодо ресурсного забезпечення впровадження та використання інструментів електронної демократії суб'єктами влади повноважень, то воно здійснюється, окрім іншого, через визначення необхідності впровадження та використання інструментів електронної демократії одним із пріоритетів НПІ.

Одним із останніх документів, який був схвалений Урядом і стосувався сфери інформатизації, є Концепція розвитку системи електронних послуг в Україні. Серед першочергових проблем, на вирішення яких націлена Концепція, були зазначені такі, які стосуються сфери інформатизації. А саме: відсутність міжвідомчої електронної взаємодії під час надання адміністративних послуг; відсутність єдиної інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури, що забезпечує надання електронних послуг на основі встановлених вимог. Досягнення мети зазначеної Концепції передбачає формування єдиної інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури, яка забезпечує надання електронних послуг.

На відміну від наведених вище документів у Концепції розвитку системи електронних послуг достатньо детально (можливо, з надмірним описом технологічних особливостей реалізації) наведені принципи формування єдиної інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури, в основі яких покладено використання сервіс-орієнтованої архітектури (SOA), що дасть змогу скористатися усіма перевагами такого підходу при впровадженні електронних послуг.

Найбільш масштабним документом, який поєднує у собі бачення щодо впровадження «цифрових» технологій у найрізноманітніші сфери суспільного життя та державного управління, є Проект Цифрового порядку денного – 2020. Даний документ агрегував у собі положення наведених вище концептуальних документів через призму цифровізації, а також задекларував розширення впровадження цифрових технологій на інші суспільно-економічні сфери: громадська безпека та захист, смарт-сіті та смарт-інфраструктура, електронна комерція, транскордонна е-комерція, елементи цифрової економіки. Окремий розділ присвячений баченню проблем у сфері цифрової інфраструктури, яка визначається через подолання цифрового розриву, розвиток ринку телекомунікацій, побудови високошвидкісної мобільної інфраструктури та цифрового телебачення. Також запропоновані варіанти управлінських моделей реалізації проектів Цифрового порядку денного. Загалом, вказаний Цифровий порядок денний містить декларації ініціатив у відповідних суспільно-економічних сферах та державному управлінні.

Таким чином викладені вище положення різних концептуальних документів свідчать про наявність проблемних питань у сфері державного управління в галузі інформатизації. Тільки у двох документах (Стратегії розвитку інформаційного суспільства та Проекті Концепції розвитку електронної демократії в Україні) визначені механізми реалізації відповідних заходів через виконання завдань (проектів) НПІ.

Тому, на думку авторів статті, загальні принципи державної політики у сфері інформатизації (Розділ III) потребують системного перегляду та впорядкування в частині взаємозв'язку між різними уже схваленими завданнями розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування з метою забезпечення комплексності й узгодженості розвитку інформатизації країни. Також необхідно визначення загальнодержавних проектів інформатизації, які б гармоніювали з уже схваленими завданнями розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування та сприяли їх подальшому впровадженню. При цьому не підлягає сумніву те, що державне регулювання у сфері інформатизації повинно базуватися на системному підході та програмно-цільовому методі, що реалізуються шляхом формування та виконання НПІ.

У свою чергу системність, комплексність та узгодженість загальних принципів державної політики в галузі інформатизації дасть можливість скорегувати визначення програми, її головну мету та завдання, які наведені у Розділі IV Концепції НПІ. Пропонується головною метою Програми визначити створення необхідних умов для забезпечення розвитку інформаційного суспільства, створення широких можливостей для задоволення інформаційних потреб та реалізації прав громадян на основі своєчасної, достовірної та повної інформації, підвищення ефективності державного управління, забезпечення інформаційної безпеки держави шляхом створення, розвитку, інтеграції та використання сучасних інформаційних систем, телекомунікаційних мереж, інформаційних ресурсів та інформаційних технологій.

До основних завдань, на які спрямована НПІ, слід віднести: формування правових, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових, методичних та гуманітарних передумов розвитку інформатизації; застосування та розвиток сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій у відповідних сферах суспільного життя України; формування системи національних інформаційних ресурсів; подолання цифрової нерівності; прискорення процесу розроблення та впровадження сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій у державне управління, охорону здоров'я, культуру, освіту, науку, охорону навколишнього природного середовища, бізнес тощо; створення загальнодержавної мережі інформаційного забезпечення науки, освіти, культури, охорони здоров'я тощо; підвищення якості та доступності електронних послуг, спрощення процедур їх надання і скорочення відповідних витрат, деперсоналізація надання електронних послуг як інструмент зниження рівня корупції; організація інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування на базі електронного документообігу з використанням електронного цифрового підпису; створення загальнодержавних систем інформаційно-аналітичної підтримки діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування; створення, впровадження та розвитку внутрішньовідомчих систем електронного документообігу; підвищення ефективності вітчизняного виробництва на основі широкого використання інформаційних технологій; формування та підтримка ринку інформаційних продуктів і послуг; інтеграція України у світовий інформаційний простір.

П'ятий розділ Концепції НПІ визначає принципи її формування та виконання, які також потребують змін з урахуванням сучасних поглядів на розвиток інформаційного суспільства та впровадження електронного урядування.

Основні напрями інформатизації визначені у Розділі VI Концепції НПІ та включають пріоритети, які узгоджені з основними напрямами актуальних на той час Державної програми соціально-економічного розвитку України, Програми діяльності Кабінету Міністрів України, державних цільових програм. Оскільки на сьогодні основні засади розвитку суспільства з широким використанням ІТТ сформульовані в більш сучасних концептуальних документах, тому основні напрями інформатизації повинні корелюватися з ними.

Концепція НПІ включає десять основних напрямів інформатизації:

- розроблення політики та організаційно-правове забезпечення інформатизації;
- формування національної інфраструктури інформатизації;
- інформатизація стратегічних напрямів розвитку державності, безпеки та оборони;
- інформатизація процесів соціально-економічного розвитку;
- інформатизація пріоритетних галузей економіки;
- інформатизація фінансової та грошової системи, державного фінансово-економічного контролю;
- інформатизація соціальної сфери;
- інформатизація в галузі екології та використання природних ресурсів;
- інформатизація науки, освіти і культури;
- міжнародне співробітництво.

Серед наведених напрямів відсутні такі перспективні і затребувані на цей час елементи державної політики у сферах електронного урядування, електронної демократії, електронної медицини. Зазначені ж у Концепції НПІ напрями деталізовані конкретними завданнями, які здебільшого не відповідають сучасним викликам суспільства та пріоритетам розвитку держави в сфері інформатизації, організаційно-функціональній структурі та методологічним підходам державного управління у відповідних сферах.

Розділ VII Концепції НПІ присвячений опису очікуваних наслідків її реалізації. Окрім актуалізації положень цей розділ Концепції потребує розширення з урахуванням механізмів кількісного оцінювання ефективності реалізації Концепції. Оцінка ефективності реалізації Концепції повинна ґрунтуватися на результатах виконання планів заходів та планів дій з розвитку інформаційного суспільства, позиції України у міжнародних рейтингах, результатах моніторингу України, отриманих міжнародними організаціями, результатах статистичних спостережень Держстату, соціологічних досліджень та опитувань громадськості, які демонструють стану розвитку інформатизації на основі сучасних загальноприйнятих індикаторів. Серед індикаторів можна виділити Індекс технологічної готовності (WEF Technological Readiness Index), Індекс мережевої готовності (WEF Networked Readiness Index), Використання урядом інформаційно-комунікаційних технологій (Government usage), Частка адміністративних послуг в електронному вигляді, відсотків та інші.

Згідно з Розділом VIII Концепції, Механізм формування та виконання Програми визначається Законом України «Про Національну програму інформатизації» [21].

Висновки

Поточна ситуація впровадження інформаційно-телекомунікаційних технологій у соціально-політичне життя актуалізує проблеми комплексності державного управління в сфері інформатизації, які пов'язані, насамперед, зі створенням сучасної інформаційної інфраструктури в інтересах вирішення комплексу поточних та перспективних завдань розвитку держави. Іншими словами, подальшому розвитку електронного урядування та інформаційного суспільства повинна сприяти наявність національної інформаційної інфраструктури, бачення її розбудови в рамках НПІ, що буде забезпечувати не фізичне об'єднання електронних послуг на рівні інформаційно-телекомунікаційних систем окремих центральних органів виконавчої влади, а їх конвергенцію на всіх рівнях управлінської діяльності в масштабах держави.

Основою державного управління в сфері інформатизації є концептуальні засади Національної програми інформатизації, які не відповідають сьогоденню та не враховують сучасні тенденції та потреби впровадження інформаційно-телекомунікаційних технологій у різних галузях державного управління.

Основними напрямками вдосконалення законодавчої бази, яка містить концептуальні засади Національної програми інформатизації, є зміни у Законі України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» щодо структури самого документу з орієнтацією на висвітлення проблем, які потребують вирішення шляхом реалізації Концепції. Системного перегляду та впорядкування потребують загальні принципи державної політики у сфері інформатизації в частині взаємозв'язку між різними уже схваленими завданнями розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування з метою забезпечення комплексності й узгодженості розвитку інформатизації країни. З урахуванням цього мають бути скорегованими головна мета та завдання Концепції, принципи її формування та виконання, а також основні напрями інформатизації. Не менш важливим є визначення показників і критеріїв оцінювання ефективності реалізації Концепції на основі сучасних загальноприйнятих індикаторів стану розвитку інформатизації.

Перспективи подальших досліджень полягають у аналізі механізмів формування та виконання Національної програми інформатизації з розробленням відповідних рекомендацій щодо їх удосконалення з урахуванням як досвіду виконання самої Програми, так і сучасних поглядів на організацію державного управління у цій сфері.

Література

1. Доповідь про стан інформатизації та інформаційного суспільства в Україні за 2014 рік [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.dkni.gov.ua/content/shchorichna-dopovid-pro-rozvytok-informaciynogo-suspilstva>.
2. Семенченко А. І. Організаційно-правові механізми державного управління розвитком електронного урядування в Україні: порівняльний аналіз та науково-методологічні підходи щодо їх удосконалення / А. І. Семенченко // Вісн. НАДУ. – 2013. – № 1. – С. 55–74.
3. Семенченко А. І. Механізми державного управління у сфері зв'язку та інформатизації: теоретико-методологічні засади / А.І. Семенченко // Стратегічні пріоритети. – 2015. - № 4 (37). - С. 65-73
4. Семенченко А. І. Методологічні підходи до формування організаційно-правових механізмів державного управління та регулювання розвитку інформаційної інфраструктури інформаційного суспільства / А. І. Семенченко // Вісн. НАДУ. – 2014. – № 3. – С. 43–53.
5. Котелевець Д. М. Модель взаємодії органів державної влади під час регулювання сфери зв'язку та інформатизації / Д.М. Котелевець // Теорія та практика державного управління. – 2015. - № 1 (48). – С. 1–7.
6. Клімушин П. С. Електронне урядування в інформаційному суспільстві : [монографія] / П. С. Клімушин, А. О. Серенок. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2010. – 312 с.
7. Клімушин П. С. Засоби обміну конфіденційною інформацією в системі електронного уряду / П. С. Клімушин, А. О. Серенок // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. –Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2008. – Вип. 4 (23). – С. 186 – 192.
8. Серенок А.О. Аналітичний звіт «Нормативно-правове забезпечення впровадження електронного урядування в Україні» [Електронний ресурс] / А.О. Серенок, Т.І. Олійник // Режим доступу <http://etransformation.org.ua/2014/07/16/121/>
9. еДемократія в Україні : Погляди громадян і ключових зацікавлених сторін [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0B9graEUscmJeTIN3SVhUUHQ3SlhDcXJcmJRT1dSdDI6U2VB/view>
10. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році». – К. : НІСД, 2016. – 688 с. //Режим доступу http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/poslanya_new-cc2e3.pdf
11. Про Концепцію Національної програми інформатизації: Закон України від 04.02.1998 р. № 75/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27–28. – Ст. 182. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
12. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016 р. № 918-р
13. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та Плану заходів з реалізації першого етапу її виконання. Проект [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://e-zakon.org/e-dem/documents/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%8F.pdf>
14. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р.
15. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 р. № 2250-р // Урядовий кур'єр. – 2011. – № 1.
16. План дій із впровадження Ініціативи «Партнерство “Відкритий Уряд”» у 2016–2018 роках : розпорядження

дження Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 909-р.

17. Цифровий порядок денний – 2020. Проект [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://bit.ly/2htldTw>.

18. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27–28. – Ст. 181 – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.